

**PROGRAM
WYCHOWAWCZO-
PROFILAKTYCZNY
PRZEDSZKOLA NR 44**

**PROGRAM WYCHOWAWCZY W OPARCIU O MODEL
WYCHOWAWCZY BĘDĄCY W KORESPONDENCJI
Z WARTOŚCIAMI PEDAGOGIKI KORCZAKOWSKIEJ**

„...Dziecko chce być dobre.

Jeśli nie umie - naucz,

Nie wie - wytłumacz,

Jeśli nie może - pomóż!”

Janusz Korczak

Autorzy: Barbara Strąk, Magdalena Baran, Grażyna Drobińska

PODSTAWY PRAWNE

-Ustawa z dnia 07.09.1991r. o systemie oświaty t.j. Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.;

-Ustawa z dnia 19 marca 2009r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz zmianie niektórych innych ustaw Dz. U. z 2009r, Nr 56, poz. 458;

-Rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół Dz. U. z 2012r. poz. 977 z późn. zm.

SPIS TREŚCI

1. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO.....	1
2. WPROWADZENIE	4
3. Idee pedagogiczne Janusza Korczaka	8
4. Podstawowe zadania przedszkola	12
5. Założenia programu wychowawczego	13
6. Zadania do realizacji założeń programu wychowawczo- profilaktycznego ..	16
6.1 Cele ogólne programu wychowawczego przedszkola	16
6.2 Cele szczegółowe	17
7. Oczekiwane rezultaty	19
8. Zadania nauczyciela	21
9. Zadania rodziców	22
10. Rola nauczyciela w realizowaniu programu wychowawczego	22
10.1 Ogólne zasady etyki nauczycielskiej	23
10.2 Model nauczyciela	24
11. Sposoby realizacji programu wychowawczego	25
11.1 W stosunku do dziecka	25
11.2 W stosunku do rodziców	26
11.3 W stosunku do nauczycieli	26
12. Budowanie systemu motywacji w kształtowaniu pożądanych zachowań w przedszkolu	27
12.1 Rola i znaczenie nagród	27
12.2 Zasady pedagogiczne w stosowaniu nagród i motywowaniu dziecka	27
12.3 Nagradzamy za	27
12.4 Sposoby pomagania dziecku w sytuacjach trudnych	28
12.5 Przykładowe wzmocnienia pozytywne, stosowane w systemie motywacji w przedszkolu	28
13. Konsekwencje za brak podporządkowania się pozytywnym wzorcom	

przedszkola	29
13.1 Rola kary w poznawaniu świata przez dziecko i procesie wychowania ...	29
13.2 Negatywne konsekwencje stosujemy za	30
13.3 Formy konsekwencji przyjętych w przedszkolu za nieakceptowane zachowania	30
14. Filozofia wychowawcza w przedszkolu i w domu	31
15. Sposoby pomocy dziecku w poznawaniu, rozróżnianiu i radzeniu sobie z własnymi uczuciami	32
16. Metody i techniki skutecznego oddziaływania wychowawczego w przedszkolu	33
16.1 Techniki rozwiązywania konfliktów	33
16.2 Metody pracy wychowawczej i terapeutycznej w naszym przedszkolu ...	33
17. Triki i pomysły zachęcające dzieci do współpracy w grupie	38
17.1 Zwrócenie uwagi	38
17.2 Uciszenie podczas zajęć	39
17.3 Zachęcanie do sprzątanania	39
17.4 Dobieranie w pary, siadanie do stolików, wychodzenie na spacer	40
18. Zachowanie się; umiejętności i osiągnięcia dzieci młodszych i starszych ..	40
19. Zasady współpracy z rodzicami w realizacji programu wychowawczego ..	43
19.1 Działania wspierające rodziców w wychowaniu dziecka	44
20. Prawa i obowiązki dziecka w naszym przedszkolu uwzględniające Konwencję Praw Dziecka oraz Idee Pedagogiki Janusza Korczaka	44
21. LITERATURA	47
22. ZAŁĄCZNIKI	48

WPROWADZENIE

Wiek przedszkolny to szczególny i cudowny czas dla dziecka. W tym okresie u dzieci błyskawicznie postępuje uczenie się społeczne, językowe i poznawcze oraz w obliczu narastających oczekiwań otoczenia, zaczynają one odczuwać gniew, frustrację i lęk. Potrzebują one umiejętności, kompetencji i wzorów zachowań prospołecznych. W związku z powyższym podjęto zadanie opracowania programu wychowawczego przedszkola, który respektowałby najnowsze tendencje edukacyjne i oczekiwania społeczne. Prace nad programem poprzedziła analiza oczekiwań zarówno zespołu pedagogicznego przedszkola jak i dzieci i rodziców.

W programie wychowawczym proponujemy nowe spojrzenie na dziecko. W planowaniu interwencji wychowawczych koncentrujemy się nie tylko na obniżeniu poziomu niewłaściwych lub niepożądanych zachowań społecznych. Uczenie dzieci czego nie powinny robić, nie wystarczy. Dodatkowo uczymy je, co powinny robić. Pragniemy stosować techniki uczenia zachowań niezbędnych do wchodzenia w skuteczne i zadawalające interakcje społeczne w przedszkolu, w domu, na placu zabaw i w innych sytuacjach życia dziecka.

W wieku przedszkolnym, większość dzieci zaczyna postrzegać siebie jako część większego świata - świata, który ma swoje wymagania i w którym trzeba opanować pewne umiejętności tak, aby dobrze funkcjonować zarówno w środowisku rodzinnym jak i grupie rówieśniczej.

W tym okresie dziecko w coraz większym stopniu uświadamia sobie, jak te działania wpływają na otrzymywanie albo pożądanego nagród jak uśmiechy, uściski i słowa pochwały albo niepożądanego konsekwencji: nagany lub utraty przywilejów. Wiele z nich analizuje wpływ swojego działania na innych tylko wtedy, gdy spotka się z niepożądaną reakcją. Chociaż potrafią już w tym wieku ocenić negatywne konsekwencje swoich zachowań (np. zrobiłem komuś

przykrość), mają trudności z zastanowieniem się nad skutkami swoich działań zanim je rozpoczną.

Dziecko w tym wieku przechodzi od zabawy równoległej, w której bawią się oddzielnie, do zabawy opartej na współpracy i interakcji, które stają się coraz ważniejsze, częstsze i bardziej złożone /Hartup 1983/.

Coraz większego znaczenia nabiera przyjaźń. Pojawia się potrzeba skutecznego radzenia sobie z konfliktem, czy aranżacji zabawy z innymi dziećmi. Problemy w tym obszarze wiążą się z późniejszym nie przystosowaniem w szkole. Dzieci z deficytem umiejętności prospołecznych w odróżnieniu od swoich społecznie kompetentnych rówieśników, stanowią często grupę wysokiego ryzyka występowania nie przystosowania zarówno w dzieciństwie jak i w okresie dorosłości.

Kolejny, ważny powód nauczania dzieci przedszkolnych umiejętności prospołecznych są nowe wymagania środowiska przedszkolnego. Dzieci muszą nauczyć się dużej bliskości z innymi dziećmi i dorosłymi, dostosowywać swoje działania do życzeń dorosłych, wykonywać wiele poleceń i współpracować z rówieśnikami w sytuacji ciągle zmieniających się zadań i okoliczności. Takich wymagań w życiu domowym nie było, albo były w ograniczonym zakresie. Dlatego w przedszkolu dziecko nabywa wielu nieznanych wcześniej zachowań i umiejętności. Niektóre dzieci wchodzi w takie ustrukturuwane środowisko po raz pierwszy. W wieku przedszkolnym można już skutecznie uczyć alternatywnych rozwiązań problemów, przewidywania konsekwencji i używania innych umiejętności rozwiązywania problemów, które poprawiają społeczne przystosowanie się.

Wiek przedszkolny, to lata kluczowe w rozwoju zachowań prospołecznych, które dodatkowo redukują zachowania niepożądane. Uczenie się umiejętności prospołecznych jest potrzebne dzieciom, które albo się wycofują, albo są agresywne, dzieciom rozwijającym się normalnie ale występuje u nich okresowy deficyt umiejętności i zachowań prospołecznych,

dzieciom, które mają zaburzenia uczenia się, komunikacji, zachowania lub są w inny sposób niesprawne.

Wycofanie i agresja są najbardziej wyraźną oznaką deficytu umiejętności prospołecznych i stanowią największy problem dla nauczycieli i rodziców, które samoistnie nie ustępują w wieku dorastania i później. Te dzieci są w grupie wysokiego ryzyka, jeśli chodzi o problemy wieku późniejszego i na pewne skorzystają na treningu konstruktywnych zachowań w przedszkolu, które dodatkowo wspiera takie dzieci w grupie terapeutycznej.

Jeśli chodzi o dzieci, które przejawiają łagodne formy zachowań wycofania i agresji, mają one zaburzone osobiste poczucie szczęścia i zadowalające relacje z innymi. Dodatkowo problemy w zachowaniu mogą nasilać się i powodować coraz więcej negatywnych skutków jeżeli wzmacniane są przez osoby znaczące w życiu dziecka. Problemy te mogą też mieć miejsce, gdy dorośli podejmują rozwiązywanie trudności za dziecko, zamiast nauczyć je, jak może samo sobie z nimi poradzić. Pozbawia się tym samym dziecko możliwości samodzielnego rozwiązywania swoich problemów, zwiększania pewności siebie, podwyższania samooceny dzięki własnym osiągnięciom.

Wierzmy, że program wychowawczy znacząco poprawi rozwój społeczny naszych wychowanków i zapobiegnie wielu problemom w okresie dojrzewania i dorosłości. Szczególnie ważne umiejętności prospołeczne są wartościowym zadaniem dla rozwoju każdego dziecka, bez względu na to czy cierpi ono na zaburzenia rozwojowe (emocjonalne) czy nie. Pojawia się coraz więcej dzieci, które nagminnie zachowują się w sposób niepożądany lub cierpią na deficyty umiejętności społecznych. Popadają wówczas w przygnębienie, mają trudności w nawiązywaniu relacji a nawet problemy z nauką. Nauczyciele nie tylko uświadamiają dzieciom, które zachowania nie są akceptowane ale uczą je konstruktywnych alternatyw.

Można pomóc małym dzieciom w doskonaleniu codziennych zachowań, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych, spełniania oczekiwań dorosłych i w efektywnym opanowywaniu emocji.

Tak jak należy nauczyć dzieci czynności samoobsługowych oraz czytania i pisania, tak również trzeba uczyć umiejętności zachowania, dzięki czemu będą bardziej szczęśliwe w przedszkolu, w szkole, w domu i w szerszym środowisku.

Program wychowawczy jest próbą ujednoczenia i powiązania istniejących już na terenie przedszkola programów, które rozszerzają ofertę wychowawczą naszej placówki stanowić będą załączniki do niniejszego programu wiodącego.

IDEE PEDAGOGICZNE JANUSZA KORCZAKA

„Dziecko nie dopiero będzie, ale już jest człowiekiem” - to słynne zdanie Janusza Korczaka wskazuje, że wychowanie nie jest „formowaniem człowieka” wg z góry przyjętego wzoru.

Zanim podejmiemy jakiegokolwiek działania wychowawcze, najpierw poznajemy tego, kogo będziemy wychowywać.

Fundamentalna myśl pedagogiczna Janusza Korczaka, sformułowana w książce „Jak kochać dziecko” jest głównym mottem naszych działań pedagogicznych.

Oto ona:

„Bądź sobą i czujnie przyglądaj się dzieciom, gdy sobą być mogą. Przyglądaj się, nie żądaj, bo nie zmusisz żywego, zaczepnego dziecka by było skupione i ciche. Nieufne i chmurne nie stanie się nagle szczere i uległe. Wychowawca powinien zbliżyć się do dziecka nie z decyzją, ja z ciebie zrobię człowieka, lecz z badawczym pytaniem czym być możesz człowiecze?”

Podstawowe założenia pedagogiczne Janusza Korczaka przyjęte do realizacji w przedszkolu.

- 1) Dziecku należy się szacunek, powinno być traktowane jako podmiot, gdyż rozwija się ono dzięki własnej aktywności.
- 2) Wychowanie powinno być traktowane jako proces oparty na partnerstwie w relacjach między nimi a dzieckiem w aspekcie wzajemnego zaufania i wspólnym podejmowaniu decyzji, ważnej dla obu stron. Należy szukać sposobu, aby dzieci poczuły się gospodarzami miejsca, w którym się znalazły, aby poczuły, że jest to ich miejsce i zaczęły ponosić za nie odpowiedzialność.

- 3) Wychowanie w zbiorowości musi opierać się nie na nakazach i restrykcjach, lecz na samodzielnej aktywności dzieci, którym trzeba stworzyć szansę, aby mogły poczuć się odpowiedzialne za tworzoną z innymi wspólnotę.
- 4) Powinno się poszukiwać i pogłębiać wiedzę o dziecku.
- 5) Potrzeba indywidualnego podejścia nauczyciela do każdego dziecka.
- 6) Akceptowanie i przestrzeganie praw dziecka.
- 7) Empatia niezbędna w kontaktach z dzieckiem.
- 8) Podział zadań i funkcji. Wynagrodzenia w postaci pochwał w różnorodnej formie.

Janusz Korczak cenił podstawowe ludzkie wartości: szacunek, godność, piękno, prawdę i miłość do bliźniego.

Z tych wartości wyrasta jego szacunek do dziecka, dlatego apelował do wychowawców, aby zatroszczyli się o następujące prawa dziecka, które zostały także przyjęte do realizacji w naszej placówce:

- prawo do miłości
- prawo do bycia szanowanym
- prawo do posiadania własnych tajemnic
- prawo do samostanowienia o sobie
- prawo do własności
- prawo do rozwoju
- prawo do zabawy
- prawo do pracy
- prawo do sprawiedliwości
- prawo do niewiedzy
- prawo do niepowodzeń i łez (prawo do gniewu i złości); nie można oskarżać je za niepowodzenia
- prawo do wypowiedzania swoich myśli i uczuć

- prawo do upadków - obowiązkiem wychowawcy jest obserwowanie zachowania i wyjaśnianie przyczyn i skutków nieprawidłowości. Pozwól dziecku błędzić i radośnie dążyć do poprawy.

Wszelkie techniki w pracy pedagogicznej powinny wynikać z powyższych założeń, które stanowią fundamentalne znaczenie w przyjętym systemie wychowawczym.

Organizacja życia dzieci w zespole uwzględnia następujące zasady:

- Prowadzić stopniowo do usamodzielniania się dziecka przez stwarzanie sytuacji do wyłaniania się dziecięcej inicjatywy.
- Czujnie obserwować codzienne zachowanie się dziecka, nie lekceważąc pozornie drobnych zjawisk.
- Poznawać każde dziecko, wewnętrzną organizację grupy, placówki oprzeć na porozumieniu z dziećmi, na wzajemnej umowie.
- Budzić refleksję nad własnymi czynami.
- Prowadzić dialog i partnerstwo.
- Współdziałanie w zespole.

Janusz Korczak był przeciwnikiem wychowania autorytarnego, narzucającego dzieciom jakąś ideologię.

Oto jak widzi rolę nauczyciela- wychowawcy:

„Wychowawca to człowiek, który sam cieszy się z tego co robi i uczy innych radości działania, zapału i entuzjazmu twórczości. Każde dziecko, póki jego zainteresowania nie zostaną „zabite”, nakazane, przymusowe robienia czegoś, czego nie lubi, każde dziecko jak mu się przyjrzeć, ma w sobie zapał i napęd twórczy.”

Wskazówki Janusza Korczaka dla dobrego wychowawcy:

- Poznaj samego siebie zanim poznasz dziecko.
- Bądź sobą, szukaj własnej drogi.
- Zdaj sobie sprawę z tego, do czego sam jesteś zdolny- zanim zaczniesz określać zakres ich praw i obowiązków.

Wyzwania świata współczesnego sprawiają, że idee pedagogiczne Janusza Korczaka są nadal aktualne, szczególnie w dzisiejszych czasach, w których wychowanie we wzajemnym szacunku, w tolerancji do odmienności poglądów (religijnej, kulturowej), w akceptacji różnorodności i solidarności wobec innych od nas, a potrzebującym naszej pomocy. Są to bardzo ważne wyzwania , przed którymi stajemy dzisiaj. Chodzi o to, żeby ludzie byli dla siebie życzliwi, żeby lepiej się rozumieli, żeby znajdowali radości we wspólnym działaniu.

Wychowanie w duchu idei i wartości Korczakowskich są doskonałą odpowiedzią na obecne wyzwania. Jest to mądre wychowanie, oparte na szacunku dla drugiego człowieka, niezależności od tego, skąd pochodzi, jakiego jest wyznania, które może przeciwdziałać konfliktom na tle ksenofobii.

PODSTAWOWE ZADANIA PRZEDSZKOŁA

1. Zbadać oczekiwania rodziców naszych wychowanków w zakresie stosowanych przez przedszkole i dom rodzinny metod wychowawczych.
2. Poznać i stosować w codziennej pracy metody skutecznego oddziaływania wychowawczego.
3. Systematycznie realizować zajęcia profilaktyczno - edukacyjne, uczące dzieci jak sobie radzić w trudnych sytuacjach (społecznych i emocjonalnych) oraz chroniące je przed niebezpieczeństwem.
4. Współdziałać z rodzicami, wykorzystując skuteczne środki komunikacji interpersonalnej dla wspólnego rozwiązywania problemów wychowawczo - opiekuńczych.
5. Współpracować z instytucjami oraz specjalistami dzieci dotkniętych przemocą.
6. Wspierać działania wychowawcze rodziców, integrować oddziaływania wychowawcze przedszkola i rodziny.
7. Stosować system wzmocnień pozytywnych i konsekwencji negatywnych zachowań dzieci.
8. Wprowadzać dostosowane do możliwości dzieci metody i formy wyrabiające asertywność, poczucie własnej wartości, umiejętności słuchania innych i skutecznej komunikacji międzyludzkiej.
9. Uczyć szacunku, tolerancji i akceptacji innych.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO

1. Praca pedagogiczna osób wychowujących (nauczycieli, rodziców), polega na pomocy dziecku, pomocy w tworzeniu „samego siebie”, wchodzenia w świat wartości danej rodziny, grupy, społeczeństwa.
2. Niezmiernie ważną postacią w przedszkolu jest nauczyciel. Jego zadaniem jest podtrzymanie i wzbogacenie więzi dziecka z rodziną oraz przedstawienie dziecku szerszego świata i pomaganie mu w radzeniu sobie z różnymi problemami psychicznymi, które towarzyszą jego rozwojowi.
3. Nauczyciel wspólnie z dzieckiem stwarza możliwości do samodzielnego zdobywania różnorodnych doświadczeń w różnych obszarach aktywności.
4. Nauczyciel i rodzice są źródłem informacji o złożonym porządku społecznym i przyrodniczym i obowiązującej tam hierarchii wartości. Wspierają oni rozwój dziecka w kierunku twórczego i zdolnego, do ciągłych zmian sprawy własnych działań, a dziecko jako istota działająca ma poczucie sprawstwa i kontroli.
5. Dziecko traktowane jest w procesie wychowania jako rozwijający się podmiot. Jest współuczestnikiem i współtwórcą wszystkich sytuacji wychowawczych. Może zatem w każdej sytuacji nie tylko słuchać i wykonywać polecenia, ale przede wszystkim proponować, poszukiwać, stawiać problemy, pytać, a nie tylko odpowiadać.
6. Dziecko działa nie tylko po to, aby poznawać świat i gromadzić doświadczenie, ale przede wszystkim, aby tworzyć samego siebie.
7. Praca nauczyciela polega na wyzwalaniu, rozwijaniu, wzbogacaniu, utrwalaniu poszczególnych czynności wychowanków, na stwarzaniu warunków psychologicznych, materialnych służących rozwojowi dziecka i nabywaniu przez niego umiejętności prospołecznych, które są wyznacznikiem respektowania w życiu wartości uniwersalnych.

8. Życzliwa i przyjazna dziecku nauczycielka będzie dla niego wsparciem podczas nieobecności rodziców, będzie wrażliwa na jego radości i smutki, a jednocześnie konsekwentna i zdecydowana, gdy sytuacja będzie tego wymagała. Dziecko będzie też pewne, że może liczyć na pomoc swojej pani, gdy zajdzie taka potrzeba.
9. W przedszkolu panuje dobra i przyjazna atmosfera. Jest to miejsce, które umożliwia mu kształtowanie własnego „ja” i nawiązywanie nowych, ważnych więzi z innymi dziećmi i osobami dorosłymi, nie będącymi jego rodzicami.
10. Przedszkole dostarcza dziecku okazji skonfrontowania potrzeby swobodnego wyrażania siebie i swoich myśli i potrzeb z zachowaniem podporządkowanym grupie. Sprzyja kształtowaniu umiejętności harmonijnego współżycia w grupie.
11. Sprzyjające dziecku przedszkole i wrażliwa na potrzeby nauczycielka będą wspomagać proces wychowania dziecka w wymiarach:
 - rozwoju „ja” dziecka, czyli świadomości siebie swojej tożsamości, odrębności od innych, świadomości swoich możliwości, potrzeb i pragnień oraz umiejętności ich kontrolowania;
 - rozwoju społecznego dziecka;
 - rozwoju emocjonalnego dziecka;
 - rozwoju poznawczego dziecka.
12. Zajęcia poświęcone wartościom obejmują różnorodność sposobów poznawania wartości. Zachowania nauczycieli mają umożliwić dzieciom doświadczanie wartości jako czegoś własnego i stosowanie ich w interakcjach z rówieśnikami i dorosłymi.
13. Dzieci chętnie włączają się w wykonywanie różnych zadań opartych na współdziałaniu. Będzie to wykorzystywane przy tworzeniu szczególnej atmosfery podczas zajęć poświęconych wartościom i uczeniu pozytywnej

komunikacji społecznej. Doskonalenie umiejętności społecznych połączone z zabawą, sztuką, śpiewem, ruchem i wyobraźnią.

14. Planujemy pracować z następującymi wartościami: miłość, rodzina, zdrowie, akceptacja społeczna (w środowisku), radość, uznanie, zadowolenie, pieniądze, dobroć, spokój.
15. Rzeczywiste przyswojenie wartości wymaga indywidualnego nazywania i kreowania, doświadczania ich i zastanowienia się nad nimi. Aby do tego doszło, potrzebne są umiejętności społeczne dzieci, dlatego proponujemy realizować je w połączeniu z nabywaniem umiejętności prospołecznych wychowanków. Moduły poświęcone takim wartościom jak: miłość, radość, uznanie, zadowolenie, dobroć, spokój obejmują m. in.: rozwiązywanie konfliktów, ćwiczą umiejętności komunikacji społecznej.
16. Wartości życiowe są uzasadnieniem dla celów wychowania- ich uprawomocnieniem.
17. Wartości nadają głębszy sens celom wychowawczym i uzasadniają niezbędność ich realizacji.
18. Wychowanie ku wartościom należy rozpocząć w środowisku domowym. Dom jest podstawowym miejscem, gdzie dzieci uczą się wartości.
19. Najważniejszym nośnikiem wartości jest przykład rodziców, osób najbardziej odpowiedzialnych za wychowanie.
20. Przedszkole, jako instytucja społeczna, w odróżnieniu od rodziny jest zobowiązana przekazywać społeczne wartości i treści stanowiące podstawę orientacji w świecie.
21. Podejmowane działania na etapie przedszkolnym mają charakter wprowadzający dziecko w świat wartości (nauczanie wartości) poprzez ich odkrywanie, przyswajanie i urzeczywistnianie w codziennym życiu.
22. Przedszkole pełni rolę wiodącą (po rodzinie) w przekazie wartości funkcjonujących w społeczeństwie oraz w przygotowaniu do

rozwiązywania problemów w przyszłości, które będą kształtowane w kolejnych etapach edukacji szkolnej.

ZADANIA DO REALIZACJI ZAŁOŻEŃ PROGRAMU WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNEGO

Program wychowawczo- profilaktyczny obejmuje funkcjonowanie dziecka w oddziale przedszkolnym w zakresie następujących obszarów życia przedszkolnego:

1. Zajęcia i zabawy zorganizowane.
2. Dowolne zabawy dzieci.
3. Samoobsługa i czynności higieniczne.
4. Zabawy na powietrzu, spacer i wycieczki.
5. Spożywanie posiłków.

CELE OGÓLNE PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO PRZEDSZKOLA SKUPIAJĄ SIĘ NA:

- kształtowaniu świadomości przynależności do wspólnoty przedszkolnej;
- budowaniu relacji dziecko – nauczyciel - rodzic;
- kształtowaniu pożądanych postaw estetycznych, światopoglądowych, moralnych i religijnych z zachowaniem zasady podmiotowości, odmienności i indywidualności;
- kształtowaniu umiejętności współzycia w zespole - budowanie więzi społecznych takich jak: koleżeństwo, współdziałanie, otwartość, zaufanie, gotowość niesienia pomocy, poszanowanie dla odmienności, lojalność i sprawiedliwość;

- pomocy w analizowaniu różnych wartości, w okazywaniu ich i w uświadamianiu sobie praktycznych skutków ich stosowania wobec siebie, wobec innych, wobec społeczeństwa i całego świata;
- pogłębianiu zrozumienia wartości, zwiększeniu motywacji i odpowiedzialności za dokonywanie pozytywnych wyborów osobistych i społecznych;
- zachęcaniu nauczycieli i rodziców do traktowania edukacji jako nauczania pewnej filozofii życia, dokonywania wyborów pozwalających włączać się w życie społeczne z szacunkiem i odpowiedzialności;
- rozwijaniu pozytywnych uczuć i miłości do rodziców i najbliższych;
- stwarzaniu sytuacji i warunków do wzrastania w atmosferze przynależności do narodu polskiego, jego korzeni, wiary i tradycji;
- przygotowaniu dziecka do życia w społeczeństwie i wchodzenie w relacje międzyludzkie.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Kształtowanie umiejętności zabawy i wspólnych działań w zespole i całej grupie w trakcie zajęć i zabaw zorganizowanych:
 - a) nabywanie umiejętności reagowania na wezwania i polecenia nauczyciela;
 - b) współdziałanie z rówieśnikami;
 - c) uważne słuchanie;
 - d) szanowanie zabawek i odkładanie ich na wyznaczone miejsce.

2. Kształtowanie umiejętności społecznych, zgodne funkcjonowanie w grupie:
 - a) budowanie systemu wartości;

- b) wskazywanie dzieciom tego, co jest dobre, a co złe;
 - c) kształtowanie odporności emocjonalnej;
 - d) rozpoznawanie i nazywanie uczuć i emocji;
 - e) radzenie sobie ze stresem i różnymi niepowodzeniami, porażkami;
 - f) nabywanie nawyków stosowania zwrotów grzecznościowych;
 - g) przestrzeganie zasad, umów opisanych w Kodeksie Przedszkolaka;
 - h) przestrzeganie kompromisu w zabawie.
3. Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych:
- a) wdrażanie nawyków higienicznych i kulturalnych;
 - b) usamodzielnianie dziecka, samodzielność w samoobsłudze, w myśleniu, w wyborze rodzaju zabaw.
4. Przestrzeganie umów dotyczących bezpiecznego zachowania się poza budynkiem przedszkolnym (zabawy w ogrodzie, spacer, wycieczki):
- a) przestrzeganie zasad bezpiecznej zabawy w ogrodzie, poruszania się po drogach;
 - b) reagowanie na sygnał nauczyciela;
 - c) nauka bezpiecznych reakcji w stosunku do nieznanymi osób;
 - d) właściwe zachowanie się w korzystaniu ze środków transportu.
5. Kształtowanie nawyków kulturalnego spożywania posiłków:
- a) kulturalne zachowanie się przy stole w trakcie spożywania posiłków;
 - b) przezwyciężanie niechęci do nieznanymi potraw;
 - c) zachowanie prawidłowej postawy przy stole;
 - d) rozumienie konieczności jedzenia potraw niezbędnych dla prawidłowego rozwoju i zdrowia.

OCZEKIWANE REZULTATY

1. Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych.

Dziecko:

- przejawia samodzielność w czynnościach samoobsługowych,
- zna zasady dbałości o zdrowie i przestrzega ich,
- stara się być samodzielne,
- rozpoznaje przybory i przedmioty służące do wykonywania czynności higienicznych,
- wykonuje prawidłowo podstawowe czynności higieniczne.

2. Kształtowanie umiejętności społecznych, zgodne funkcjonowanie w grupie.

Dziecko:

- organizuje sobie zabawę,
- ma rozeznanie, gdzie można się bezpiecznie bawić,
- przestrzega reguł i umów grupowych,
- orientuje się w tym co dobre i złe,
- współdziała w zabawie,
- dba o porządek,
- umie określić jakie zachowania są pozytywne, a które nie,
- szanuje wytwory i pracę innych,
- rozumie, że inni mają takie same potrzeby jak ono (uczestnictwa w zabawach, korzystania z zabawek),
- właściwie rozwiązuje konflikty – jest zdolne do kompromisów,
- swobodnie porozumiewa się z rówieśnikami i osobami dorosłymi,
- uzasadnia swoje postępowanie,
- nazywa swoje emocje.

3. Kształtowanie umiejętności zabawy i pracy w grupie w trakcie zajęć zorganizowanych.

Dziecko:

- uważnie słucha, co ktoś do niego mówi,
- respektuje polecenia nauczyciela,
- przestrzega reguł i zawartych umów,
- współdziała z rówieśnikami,
- zgodnie porozumiewa się z rówieśnikami
- skupia uwagę na wykonywanej czynności,
- dba o porządek, w trakcie działania i po skończonej pracy,
- szanuje działania, wypowiedzi i pracę innych,
- sygnalizuje chęć wypowiedziania się.

4. Kształtowanie nawyków kulturalnego spożywania posiłków i właściwego zachowania przy stole.

Dziecko:

- zachowuje prawidłową postawę podczas spożywania posiłku,
- prawidłowo posługuje się sztućcami,
- stosuje zasadę kulturalnego zachowania się przy stole w trakcie spożywania posiłków,
- rozumie konieczność jedzenia potraw niezbędnych dla prawidłowego rozwoju i zdrowia.

5. Przestrzeganie umów dotyczących zachowań poza budynkiem Przedszkolnym.

Dziecko:

- stosuje zasady ruchu drogowego, nie oddala się od grupy,
- reaguje na sygnał nauczyciela,
- bawi się bezpiecznie w ogrodzie przedszkolnym,

- rozumie zasady sportowej rywalizacji.

ZADANIA NAUCZYCIELI

- kreowanie sytuacji, w których dziecko aktywnie rozwija wszystkie sfery swojej osobowości;
- kształtowanie umiejętności nawiązania bliskiego i serdecznego kontaktu z innymi;
- pomaganie dziecku w budowaniu pozytywnego obrazu własnego „ja”;
- rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, dokonywania wyboru oraz przeżywania efektów własnych działań;
- wdrażanie do zachowań społecznie akceptowanych;
- systematyczne poszerzanie zakresu swoich kompetencji wychowawczych;
- poznawanie środowiska wychowawczego dziecka, w szczególności oczekiwań rodziców wobec przedszkola;
- tworzenie bezpiecznej dla dziecka atmosfery warunkującej zdrowie fizyczne i psychiczne;
- kształtowanie powszechnie uznanych postaw zgodnie z wartościami: dobra, prawdy, piękna, miłości;
- uczenie i wychowywanie własnym przykładem kulturalnego i moralnego życia oraz postępowania;
- szanowanie godności wychowanka jako osoby: akceptowanie go, uznawanie jego praw; pozwalanie mu na wyrażanie w sposób wolny jego własnych myśli;
- stosowanie środków wychowawczych wzmacniających pozytywne zachowania dzieci;
- eliminowanie zachowań niepożądanych;
- ściśle współdziałanie z rodziną dziecka w celu ujednoczenia oddziaływań wychowawczych;
- wzajemne wspieranie swoich działań w ramach współpracy koleżeńskiej.

ZADANIA RODZICÓW

Rodzice są „pierwszymi wychowawcami” swoich dzieci.

Rodzice:

- ściśle współpracują z nauczycielem w celu ujednoczenia oddziaływań wychowawczych i określenia indywidualnej drogi rozwoju ich dziecka;
- dzielą się z nauczycielem swoimi spostrzeżeniami i obserwacjami z zachowania dziecka w domu;
- chętnie korzystają z porad nauczyciela oraz dbają o klimat wzajemnego szacunku i zaufania względem pracowników przedszkola;
- aktywnie uczestniczą w życiu przedszkola dla lepszego poznania działań placówki i sposobu funkcjonowania dziecka w środowisku rówieśniczym.

ROLA NAUCZYCIELA W REALIZOWANIU PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO

W realizacji celów służących wychowaniu szczególną rolę powierza się nauczycielom, sprawującym opiekę wychowawczą w ciągu całego etapu edukacyjnego. Realizując swoje zadania, nauczyciel powinien w szczególności charakteryzować się głównie dobrocią, mądrością, empatią, które są wyznacznikiem predyspozycji zawodowych, których nie można nabyć na żadnym uniwersytecie.

Janusz Korczak uważał, że „idealny opiekun i wychowawca odznacza się autentyczną pracowitością, zaangażowaniem w problemy opieki i wychowania, jest uważnym obserwatorem poczynań dziecka, starającym się poznać je samo jak i mechanizmy jego funkcjonowania.

Wychowawca nieustannie dogląda dziecko, pobudza i wspiera, zabezpiecza ciągły jego rozwój. Dobry wychowawca ponosi odpowiedzialność za wychowanków i efekty własnej pracy z nimi.”

Wypowiedź ta jest drogowskazem naszych wychowawczych oddziaływań. Do pożądanych predyspozycji osobowościowych wychowawcy, umożliwiających prawidłowe i życzliwe interakcje z dziećmi, z ich rodzicami, z innymi współpracownikami zaliczamy: takt, życzliwość, wyrozumiałość, równowagę psychiczną i chęć niesienia pomocy innym, pogodne usposobienie i życzliwy uśmiech.

Ogólne zasady etyki nauczycielskiej:

1. Nauczyciel stanowi wzór osobowości prawnej i szlachetnej, wrażliwej i odpowiedzialnej o postawie otwartej na drugiego człowieka.
2. Podstawowym zadaniem nauczyciela jest troska o dobro dziecka.
3. Nauczyciel uczciwie i rzetelnie przekazuje wiedzę zgodną z prawdą.
4. Nauczyciel szanuje godność dziecka w procesie kształcenia i wychowania.
5. Nauczyciel szanuje autonomię dziecka oraz jego rodziny.
6. Nauczyciel uczy i wychowuje własną postawą i przykładem.
7. Nauczyciel jest tolerancyjny wobec innych przekonań religijnych i światopoglądów, respektujących ład społeczny i moralny.
8. Nauczyciel w duchu prawdy uczy zasad współżycia społecznego i miłości ojczyzny.
9. Nauczyciel wprowadza dziecko w dziedzictwo kulturowe narodu polskiego oraz uczy poszanowania kultury innych narodów.
10. Nauczyciel wychowuje w szacunku dla każdego życia ludzkiego.
11. Nauczyciel uczy kultury współżycia ze światem przyrody.
12. Nauczyciel kieruje się dobrem dziecka, wybiera odpowiednie metody, formy oraz środki nauczania i wychowania, stosuje obiektywne kryteria oceniania z uwzględnieniem zasady indywidualizacji.

Model nauczyciela:

W relacjach z dziećmi:

- potrafi być cierpliwy, wyrozumiały, miły, serdeczny, ale i konsekwentny;
- zna i przestrzega prawa dziecka;
- docenia indywidualność każdego dziecka;
- bezwarunkowo uznaje godność dziecka;
- ochrania wolność każdego dziecka;
- jest empatyczny i kreatywny;
- pokazuje dziecku konsekwencje jego działań w sytuacjach konfliktowych;
- pamięta, że dziecko częściej reaguje na pochwałę niż na karę;
- dotrzymuje umów, przyrzeczeń i tajemnic;
- przyznaje się do własnych pomyłek.

W relacjach z rodzicami:

- pełni rolę inspirującą i integrującą proces wychowawczy;
- pogłębia wiedzę rodziców poprzez informowanie o osiągnięciach i ewentualnych trudnościach dziecka;
- ustala z rodzicami zasady postępowania i formy oddziaływań wychowawczych;
- wzbogaca wiedzę pedagogiczną rodziców;
- zbiera niezbędne informacje dotyczące warunków życia dziecka, jego zainteresowań;
- respektuje prawo rodziców do głosu w ważnych sprawach związanych z dzieckiem;
- respektuje prawo rodziców do modyfikacji pracy przedszkola;
- rozpoznaje potrzeby i oczekiwania środowiska rodzinnego, które uwzględnia w swoich wychowawczych oddziaływaniach;

- szczególnie rozpoznaje warunki życia każdego wychowanka oraz utrzymuje częste kontakty z innymi nauczycielami pracującymi w grupie oraz pracownikami niepedagogicznymi, korygując działania wychowawcze;
- systematycznie i często kontaktuje się z rodzicami, włączając ich do rozwiązywania problemów wychowawczych;
- inne ważne zadanie nauczyciela to współpraca ze specjalistami pracującymi z dzieckiem, zatrudnionych w innych instytucjach, Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej, Ośrodki Terapeutyczne, Policja, Sąd dla nieletnich.

SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

W stosunku do dziecka:

Systematyczne oddziaływanie i kształtowanie postaw społecznych poprzez:

- rozmowy i dyskusje;
- rozwiązywanie konfliktów na drodze obopólnego porozumienia;
- czytanie opowiadań związanych z zachowaniem społecznym;
- omawianie historyjek obrazkowych przedstawiających konflikty społeczne;
- zabawy metodą dramy, inscenizacji;
- wykorzystywanie opracowanych scenariuszy do programu wychowawczego;
- stworzenie kodeksu właściwych zachowań współżycia w grupie oraz konieczności jego respektowania;
- ustalanie środków zaradczych stosowanych przy respektowaniu ustalonych zasad;

- ekspresja artystyczna: dzieci zachęcane są do okazywania swojego stosunku do wartości i wyrażania go w formach artystycznych i twórczych (np. malują swoje wyobrażenia i układają piosenki, wierszyki, wspólnie tańczą i śpiewają).

W stosunku do rodziców:

- zorganizowanie dla rodziców warsztatów psychologicznych w celu uświadomienia konieczności ujednoczenia oddziaływań wychowawczych w domu i w przedszkolu;
- zapoznanie rodziców z programem wychowawczym Przedszkola Nr 44 oraz zasadami i regułami przyjętymi przez dzieci i nauczycieli;
- zaopiniowanie programu wychowawczego przez rodziców;
- realizowanie przyjętego programu w domu przez rodziców;
- udział rodziców w zebraniach, spotkaniach indywidualnych oraz otwartych.

W stosunku do nauczycieli:

- prowadzenie zajęć koleżeńskich;
- wymiana koleżeńska w zakresie doświadczeń scenariuszy zajęć;
- integracja nauczycieli podczas przygotowywania zajęć i opracowywania kodeksu zachowań;
- ujednoczenie oddziaływań wychowawczych wszystkich nauczycieli.

BUDOWANIE SYSTEMU MOTYWACJI W KSZTAŁTOWANIU POŻADANYCH ZACHOWAŃ W PRZEDSZKOLU

1. Rola i znaczenie nagród:

- umacnianie w dziecku wiary we własne siły,

- realizowanie potrzeby uznania i sukcesu,
- zachęcanie do podejmowania coraz trudniejszych zadań,
- sprawianie radości i dobrego samopoczucia,
- wzmacnianie więzi uczuciowych z osobami nagradzającymi.

2. Zasady pedagogiczne w stosowaniu nagród i motywowaniu dziecka

- nagrody stosować zaraz po wystąpieniu zachowania pożądanego,
- nagrody dobierać do zainteresowań, upodobań, możliwości, wieku dziecka oraz do sytuacji wychowawczej,
- unikać nadmiaru nagród (nadmierna ilość i łatwość osiągniętych nagród wywołuje stopniową demobilizację),
- nagradzać również próby podejmowania działania (wysiłek, dobre chęci), nie tylko efekty,
- skonsultować nagrody z rodzicami,
- dokładnie określić zachowania, które chce się wzmacniać (zmienić),
- działania nagradzające łączyć z odpowiednim wyjaśnieniem, co w tym zachowaniu wzbudziło uznanie wychowawcy,
- nagroda powinna zaspakajać pragnienie dziecka.

3. Nagradzamy za:

- podporządkowanie się umowom, zasadom wspólnie ustalonym,
- podejmowanie prób działania (wysiłek, dobre chęci),
- bardzo dobre wypełnianie przyjętych na siebie obowiązków, np. dyżury,
- bezinteresowną pomoc innym.

4. Sposoby pomagania dziecku w sytuacjach trudnych

- ograniczyć zbędne wypowiedzi,

- wydawać krótkie polecenia, długie dzielić na etapy,
- nie zmieniać intonacji głosu,
- nie krzyczeć,
- kierować polecenia do dziecka, jeśli nie reaguje na polecenie grupowe.

5. Przykładowe wzmocnienia pozytywne stosowane w systemie motywacji w przedszkolu

Nagrody społeczne:

- gesty: uśmiech, przytulenie, pogłaskanie, uścisk dłoni, przybicie „piątki”,
- okazywanie uczucia i radości, uznanie słowne,
- pochwała bezpośrednia (indywidualna),
- pochwała przed rodzicami,
- pochwała przed grupą, brawa od grupy,
- pochwała przed osobami znaczącymi np. dyrektorem,
- udostępnienie atrakcyjnej zabawki,
- wybór na „ważną osobę” (np. dyżurnego, asystenta),
- stanie w pierwszej parze,
- darzenie dziecko szczególnym zaufaniem np. zwiększając zakres jego samodzielności,
- uzyskanie jakiegoś przywileju (np. możliwość wyboru rodzaju zabawy, czytanej książki),
- dodatkowa zabawa w „basenie z piłeczkami”.

Nagrody rzeczowe:

- stempelki w różnych kształtach, kolorach,

- drobne nagrody rzeczowe, np. emblematy uznania (odznaka, order medal),
- wręczenie umownej „odznaki” np.; (naklejka na ubranie),
- okazjonalnie, sporadycznie drobna „słodycz”,
- system kryształkowy.

KONSEKWENCJE ZA BRAK PODPORZĄDKOWANIA SIĘ POZYTYWNYM WZORCOM POSTĘPOWANIA

1. Rola kary w poznawaniu świata przez dziecko i procesie wychowania

- Kara to konsekwencja za nieakceptowane zachowanie.
- Kara pozwala wychowankowi ustalić, co w jego postępowaniu jest dobre, a co złe z wychowawczego punktu widzenia oraz jakie są oczekiwania względem niego.
- Konsekwencja powinna nastąpić bezpośrednio po ujawnieniu przewinienia. W przypadku dłuższego odstępu czasu dziecko zatracą związek między nią a przewinieniem.
- Wyciąganie konsekwencji może nastąpić tylko wtedy, gdy dziecko jest świadome popełnionego czynu tzn. zna obowiązujące je normy postępowania i konsekwencje ich przekroczenia, a jednak normy te przekracza.
- Należy pamiętać o potrzebie uwzględniania zasady – indywidualizacji, każde dziecko jest inne. Jedno jest bardzo wrażliwe, mocno reaguje na uwagi wychowawcy, a inne posiada odporny system nerwowy. Dla jednego dziecka konsekwencją wystarczająco skuteczną będzie ciche, indywidualne zwrócenie uwagi, inne natomiast zareaguje dopiero w wyniku zdecydowanej nagany.

2. Negatywne konsekwencje stosujemy za:

- świadome nieprzestrzeganie ustalonych zasad i norm współżycia w grupie i przedszkolu, opracowanych wspólnie z dziećmi w postaci Kodeksu Przedszkolaka po wcześniejszym, dwukrotnym upomnieniu dziecka.

3. Formy konsekwencji przyjętych w przedszkolu za nieakceptowane zachowania:

W pierwszej kolejności:

- dezaprobata dorosłego wyrażona w sposób niewerbalny przy pomocy gestu, mimiki lub sposobem zachowania;
- upomnienie słowne (przypomnienie obowiązujących zasad);
- zastosowanie aktywności mającej na celu rozładowanie negatywnych emocji np. darcie lub zgniatanie kartek (do tego przeznaczonych) w oparciu o model wychowawczy Janusza Korczaka.

W drugiej kolejności:

- rozmowa – przedstawienie następstw zachowania (skłonienie dziecka do autorefleksji);
- konieczność przeproszenia osoby poszkodowanej oraz jeśli przewinienie jest duże- zadośćuczynienie;
- odsunięcie na krótki czas od zabawy (w atmosferze spokoju i rzetelnej informacji dotyczącej czynu)- odesłanie na kilka minut na „smutne krzeselko”, „pufę myślenia”, „materacyk odosobnienia”;
- pozbawienie przywilejów, funkcji;
- rekompensata za negatywne zachowanie w stosunku do koleżanki, kolegi;
- poinformowanie rodziców o przewinieniu.

FILOZOFIA WYCHOWAWCZA W PRZEDSZKOLU I W DOMU

- Najskuteczniejsze w wychowaniu jest podejście: silne nagradzanie (uwzględniające pragnienia dziecka) i słabe kary.
- Jeżeli stosowanie kar jest konieczne, trzeba łączyć je z nagrodą; gdy wyciągamy konsekwencje niewłaściwego zachowania, konieczne jest późniejsze doprowadzenie do wystąpienia zachowania właściwego i nagrodzenie go. Należy zauważyć każdą poprawę w zachowaniu dziecka.
- Stosując w procesie wychowania system wzmocnień pozytywnych i negatywnych rodzic i wychowawca muszą pamiętać o zasadzie wychowawczej, jaką jest indywidualizacja. Każde dziecko jest inne, różni się pod względem stopnia wrażliwości i odporności systemu nerwowego.
- Nagrody i konsekwencje negatywne powinny być starannie dobrane tak aby w swych oddziaływaniach przynosiły właściwe, pożądane skutki.

SPOSOBY POMOCY DZIECKU W POZNAWANIU, ROZRÓŻNIANIU I RADZENIU SOBIE Z WŁASNYMI UCZUCIAMI

Celem nauczyciela powinno być:

- ♣ Formowanie sfery emocjonalnej.
- ♣ Uczenie świadomego, kontrolowanego wyrażania swoich emocji.
- ♣ Pozytywna dyscyplina bez agresji, złości i krzyku.
- ♣ Zaakceptować jego uczucia słowami.
- ♣ Określić te uczucia.
- ♣ Słuchać dziecka bardzo spokojnie i uważnie.
- ♣ Uczyc dzieci słownictwa określającego ich wewnętrzną rzeczywistość.
- ♣ Zauważać potrzeby i pragnienia dzieci.
- ♣ Stwarzać atmosferę, w której ujawnienie uczuć nie jest czymś złym.

- ♣ Wykorzystywać wzorce, by zachęcać do okazywania i odczytywania stanów emocjonalnych własnych i innych osób.
- ♣ Pozwalać, by w grupie zdarzały się „burze”.
- ♣ Uczyć, jak unikać pewnego rodzaju zachowań.
- ♣ Starać się zrozumieć dziecko.
- ♣ Traktować zachowanie dziecka jako wyraz jego problemów i potrzeb, a nie złej woli.
- ♣ Postępować tak, aby dziecko mogło mu zaufać i czuć się bezpieczne.
- ♣ Znajdować czas na indywidualny kontakt z dzieckiem.
- ♣ Pomagać dziecku odkryć jego wartości.
- ♣ Pomagać dziecku odnaleźć miejsce w grupie rówieśników.
- ♣ Posiadać takt i dużo cierpliwości.
- ♣ Nawiązać współpracę z rodzicami dziecka.
- ♣ Zachęcać i wzmacniać u dzieci pozytywne próby radzenia sobie z negatywnymi emocjami.

METODY I TECHNIKI SKUTECZNEGO ODDZIAŁYWANIA WYCHOWAWCZEGO W PRZEDSZKOLU

Techniki rozwiązywania konfliktów

- Drzewko decyzji.
- Zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę.
- Trening społeczny- z wykorzystaniem elementów Programu „START”-
Kształtowanie umiejętności prospołecznych E. i J. Morawskich.
- Konieczność przeproszenia.
- Uczenie samodzielnego rozwiązywania konfliktu.

Metody pracy wychowawczej i terapeutycznej w naszym przedszkolu:

- dyskusja i „burza mózgów”;
- *Kodeks Przedszkolaka / Przedszkolna Księga Zasad*;
- rysunek;
- muzykoterapia;
- bajkoterapia;
- terapia zabawową z wykorzystaniem Pedagogiki Zabawy;
- ćwiczenia ruchowe, w tym Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne;
- pantomima;
- odgrywanie różnych ról;
- zabawy tematyczne;
- ćwiczenia Metodą Gimnastyki Mózgu Dennisona;
- mandale;
- modelowanie (nauka przez przykład);
- wizualizacja.

RYSUNEK w terapii - na podstawie rysunku dziecka można wnioskować o osobowości dziecka, procesach emocjonalnych, stosunku do otoczenia. W rysunku dziecko odzwierciedla otaczającą go rzeczywistość, przekazuje nam swoją wiedzę o tym, co się dzieje dookoła niego.

PEDAGOGIKA ZABAWY

Trudno byłoby o normalny rozwój dzieci i młodzieży, gdyby z ich życia zupełnie została wyeliminowana wszelka forma zabawy, odprężenia, gry czy rozrywki. Zabawa jest w dużym stopniu aktywnością spontaniczną. Nie znaczy to jednak, że w odniesieniu do zabaw i wszelkiej aktywności ludzkiej, nie odnoszą się żadne zasady wychowawcze. Także ta sfera ludzkiego życia i ludzkiej aktywności, jak każda sfera, wymaga wychowania i nie może być pozostawiona zupełnej spontaniczności. Nie może też być wyłączona z oceny moralnej. Dzieci często bywają sfrustrowane i miewają napady złości

skierowane przeciw innym dzieciom, a także dorosłym. Zamiast okazywać to krzykiem, biciem i kopaniem innych albo rozrzucaniem przedmiotów, mogą odreagować swoje uczucia poprzez tłuczenie gliny, jej wałkowanie, ugniatanie, malowanie z rozmachem na dużym arkuszu papieru. W ten sposób intensywność uczuć dziecka stopniowo maleje, a coraz bardziej zaczyna go pochłaniać sama praca.

Zabawa tematyczna nadaje się do wykazania podobieństwa przeżyć i uczuć różnych dzieci, zaspokajając przez to potrzebę przynależności do grupy i zwiększając poczucie bezpieczeństwa. Pomoże ona dziecku w znalezieniu wyjścia z trudnej sytuacji, gdy spotka się z zachowaniem, które stanowi najczęściej przyczynę zachowań agresywnych, mianowicie z wyśmiewaniem, przezwiskami, lekceważeniem, niegrzecznością.

METODA RUCHU ROZWIJAJĄCEGO WERONIKI SHERBORNE

Ruch rozwijający stworzony i rozpowszechniony przez W. Sherborn, to metoda wspierająca i stymulująca rozwój psychofizyczny dziecka. Służy, zatem nie tylko zabawie, ale i terapii. Jest bliska dziecięcej naturze, ponieważ nawiązuje do wczesnodziecięcych doświadczeń, wykorzystuje dotyk i ruch bazując na wzajemnych relacjach fizycznych ćwiczących partnerów. Dzięki zastosowaniu w pracy z dziećmi tej metody, młody człowiek ma szansę na poznanie własnego ciała, a także poszerzenie świadomości społecznej i ukształtowanie lepszego kontaktu z drugą osobą. Staje się wrażliwy na potrzeby innych, nabywa pewności siebie i wiary we własne możliwości. Rozbudzenie świadomości społecznej odbywa się w zabawach relacyjnych, w których dziecko wchodzi w kontakt z drugą osobą. Bycie blisko innego człowieka wytwarza w dziecku poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i fizycznego.

MUZYKOTERAPIA

Muzykoterapia to forma psychoterapii, która wykorzystuje muzykę i jej elementy jako środki stymulacji oraz ekspresji emocjonalnej i komunikacji niewerbalnej w procesie diagnozy, leczenia i rozwoju osobowości człowieka.

Warto zwrócić uwagę na to, iż sfera emocjonalna jest tą sferą, na którą muzyka oddziałuje szczególnie intensywnie. Dlatego też specyfiką muzykoterapii jest dostarczanie przeżyć emocjonalnych odpowiednio kształtowanych przez muzykę. Muzyka może powodować np. aktywizowanie i wyzwalamie emocjonalnych procesów. Zastosowanie odpowiednio dobranej muzyki może spowodować odreagowanie uczuć agresywnych.

TERAPIA BAŚNIĄ

Baśnie towarzyszyły człowiekowi od zawsze, stwarzając świat o szczególnym charakterze. Świat pełen lęków, ale i nadziei, nieoczekiwanych spełnień, siły i mądrości zawsze zwyciężającej głupotę i niesprawiedliwość. Baśń nie jest ucieczką w krainę fantazji, ani też próbą realizacji marzeń, ale jest dla dziecka radością przeżycia przygody „na niby”. Właśnie przygoda czyni baśń interesującą, pobudza wyobraźnię. Wszystko to dzieje się w poczuciu bezpieczeństwa i z tego faktu wypływa również siła oddziaływania baśni na dziecko. Baśnie uczą również wyrażać uczucia, nazywać i uświadamiać je sobie. Jest to bardzo ważne w procesie komunikowania się z innymi, radzenia sobie z emocjami. W baśniach świat jest sprawiedliwy i rządzony według jednoznacznych reguł. Dziecko uczy się, że warto przestrzegać zakazów, być dobrym, że za takie zachowanie spotyka nagroda.

BAJKA TERAPEUTYCZNA

Celem bajek terapeutycznych jest uspokojenie, zredukowanie problemów emocjonalnych i wspieranie we wzroście osobistym. Przed opowiadaniem bajki, osoba prowadząca wprowadza dzieci w stan rozluźnienia mówiąc: „Teraz posłuchamy bajeczki, usiądź wygodnie, jeszcze wygodniej, posłuchaj swego oddechu, możesz przymknąć oczy...”. Osoba opowiadająca bajkę, sama musi być odprężona, nie może odczuwać napięcia. Musi wyrównać swój oddech i rytmicznie cichym głosem podawać tekst. Przerwy powinny być tak długie jak wypowiedziana myśl. Dobrze, jeśli wypowiedzianym słowom towarzyszy uspokajająca muzyka, muzykoterapia dodatkowo wzmocni efekt relaksacji.

Bajka psychoedukacyjna to taka, której celem jest „wprowadzenie zmian w szeroko rozumianym zachowaniu dziecka, czyli rozszerzenie możliwego repertuaru zachowań”. Bohater bajki ma problem podobny do tego, który przeżywa dziecko. Zdobywa ono doświadczenie poprzez świat bajkowy, gdzie uczy się, jakie wzory zachowania należy stosować, rozszerza swoją samoświadomość, co sprzyja uczeniu się zachowania w sytuacji trudnej. Bajki psychoedukacyjne powinny mówić o emocjach, jakie wyzwalają konkretne sytuacje, w taki sposób by rozwijały świadomość emocjonalną. Powinny dawać wzory strategii zachowań, prowadzących do rozwiązania zadania. Można się nimi posługiwać, gdy pojawi się konkretny problem, który należy rozwiązać. Po ich przeczytaniu należałoby zachęcić dzieci do narysowania ilustracji, uzewnętrznienia emocji, porozmawiania o tym, co czuli bohaterowie.

DRAMA

Drama jest swego rodzaju procesem badawczym, w którym biorący udział aktywizują zarówno umysł jak i emocje wyrażające się w sposób bezpośredni w działaniu. Stawianie dziecka w trudnej sytuacji, którą musi nie tylko emocjonalnie przeżyć, ale i podjąć samodzielną próbę rozwiązania problemu, stanowi doskonały trening dojrzewania. Umiejętność podejmowania decyzji jest jednym z jego elementów. W dramie w działaniu z rolami, istnieje bezpośrednia możliwość obserwacji różnych zachowań, swoich własnych i innych dzieci. Mamy okazję dokonania analizy, jakie jest źródło powstałych reakcji, co jest w nich pozytywne, a co nie właściwe i jak należy to zmienić. Widzimy jak zachowują się inni i możemy skorzystać z dobrych wzorców. Zaś nasze błędy nie przynoszą, co jest cudowną właściwością dramy, żadnych nieodwracalnych konsekwencji. Poza tym istnieje możliwość dokonania natychmiastowej korekty zachowań. Drama polega na stwarzaniu sytuacji, zarysowywaniu problemów i próbie rozwiązywania ich przez aktywne wchodzenie w rolę. Podstawowym wymogiem jest autentyczne bycie w sytuacji i zaangażowanie.

CO MOŻE ZROBIĆ DZIECKO, KIEDY SIĘ ZŁOŚCI:

Kilka sposobów na twórcze zagospodarowanie złości:

- mówienie o swoich uczuciach (nazywanie emocji);
- „kącik złości” lub „pudełko uczuć”- wprowadzają pewien planowy sposób radzenia sobie z uczuciami. Warto dzieciom dać możliwość skorzystania z niego za każdym razem, kiedy będą chciały zakomunikować innym o swoich uczuciach. Przygotowujemy tekturowe pudełko, na którym piszemy „PUDEŁKO UCZUĆ”, dekorujemy je zdjęciami ludzi, którzy są źli, smutni, szczęśliwi.

Do środka pudełka wkładamy:

- o kredki i papier do rysowania złości;
- o poduszkę złości, która ma służyć wyładowaniu emocji, kiedy dziecko jest złe- można mu ją podać, by uderzało w nią pięściami lub w nią krzyczało;
- o kapelusz - *ZWRÓĆCIE NA MNIE UWAGĘ* - założenie kapelusza oznacza, że jesteśmy potrzebni osobie, która ma go na głowie;
- o woreczek na smutki- wykonujemy woreczek, do którego można wkładać narysowane na karteczkach smutki; kiedy uzbiera się już spora liczba smutków, omawiamy je;
- o gazety do darcia lub robienia z nich kulek.

TRIKI I POMYSŁY ZACHĘCAJĄCE DZIECI DO WSPÓŁPRACY W GRUPIE

Jak poradzić sobie w różnych sytuacjach w grupie przedszkolnej oraz w jaki sposób zachęcić dzieci do pewnych zachowań.

1. Zwrócenie uwagi

- użycie wierszowanych uwag, np.: „Chcę powiedzieć parę słów (nauczycielka), my słuchamy a ty mów”(dzieci), „Uwaga będę za chwilę

mówiła (nauczycielka), my słuchamy pani miła” (dzieci), „Raz, dwa mówię ja(nauczycielka), raz, dwa, trzy słuchasz ty, ty, ty...(ze wskazaniem na osoby, które jeszcze słuchać nie zaczęły)”

- użycie sygnałów dźwiękowych, np.; piosenka ustalona wcześniej z grupą (konkretna piosenka lub sama melodia do konkretnej czynności), tamburyno, dzwonek - oczywiście, dzieci wcześniej muszą być zapoznane z sygnałami dźwiękowymi,
- użycie sygnałów dźwiękowych np. wskazanie na rysunek oznaczający daną zasadę powieszony na ścianie, podniesienie do góry symbolu oznaczającego pewną zasadę, np.; usta oznaczające ciszę, miotłę oznaczającą sprzątanie itp.- oczywiście dzieci wcześniej muszą być zapoznane z sygnałami graficznymi,
- podejście do konkretnego dziecka, zwrócenie się do dzieci indywidualnie -używanie sformułowań „Maciuś, podnieś kredkę, a nie: „sprzątam kredki”.

2. Uciszanie podczas zajęć

- odwołanie się do poznanej zasady „nie rozmawiamy w trakcie zajęć” w sposób krótki -jednym słowem lub gestem,
- ściszenie głosu - bardzo dużo dzieci reaguje wyciszeniem, kiedy zorientuje się, że nauczycielka milczy,
- „zaczarowane dzieci”- zamykamy buzie na kłódkę i chowamy kluczyki do kieszeni; nauczycielka na czas zajęć zaczarowuje dzieci w kotki, które nie mówią, ale mogą mruczeć,
- sygnał dźwiękowy (znany wcześniej dzieciom), gdy hałas przekroczy limit.

3. Zachęcanie do sprzątanania

- analiza bajek, np.: „Upychaczki” lub „Złotowłosa i trzy misie”- rozmowa o plusach sprzątanania i minusach bałaganu,
- wspólny kodeks sprzątanania- dzieci wraz z nauczycielką określają, co dla nich oznacza słowo „sprzątananie” (np.: chowanie klocków do pudełek, odkładanie samochodów do garażu itp.), dzieci dostają jasny komunikat a narysowane przez nich zasady ułatwiają potem proces sprzątanania,
- zbieranie punktów za wysprzątaną salę-punkty zbiera cała grupa (nie pojedyncze osoby), za zdobycie 4 punktów na tydzień w piątek dzieci czeka jakaś niespodzianka (ustalona wcześniej z dziećmi np. dodatkowa godzina na placu zabaw),
- piosenka do sprzątanania- dzieci sprzątaję sale tak długo, jak trwa piosenka (melodia), włączenie piosenki informuje dzieci o potrzebie sprzątanania, długość utworu powinna być odpowiednio dobrana do czasu sprzątanania,
- odmierzanie czasu poprzez np.; odliczanie, przesypywanie piasku w klepsydrze, przekładanie grochu z miseczki do miseczki-jedno z dzieci pilnuje czasu, inne sprzątaję (za każdym razem dziecko najbardziej aktywne w czasie sprzątanania zostaje nagrodzone możliwością pilnowania czasu następnym razem),
- zabawa w sprzątananie - dzieci udają inspektorów porządku, mogą dostawać zawieszki konkretnych zabawek, przez co stają się odpowiedzialni za tę konkretną sferę.

4. Dobieranie w pary, siadanie do stolików, wychodzenie na spacer

- dzieci oznaczone są konkretnymi symbolami, np.; kwiatkami, znakami graficznymi, które wspólnie z podobnymi znakami znajdującymi się na krzeselkach, stokach tworzą parę lub zbiór- dzięki temu dzieci łatwiej odnajdują swoje miejsce w grupie,
- ustawienie dzieci w dwuszeregu, potem dzieci odwracają się do siebie buziami i już stoję parami,

- maluszki mogą nauczyć się wychodzić na spacer w rzędzie, trzymając się liny, której końce trzymają dwie panie z przodu i tyłu.

ZACHOWANIE SIĘ, UMIEJĘTNOŚCI I OSIĄGNIĘCIA DZIECI MŁODSZYCH I STARSZYCH

DZIECKO 3 LETNIE:

- bawi się zgodnie z innymi dziećmi;
- rozumie i przestrzega prawa innych dzieci do zabawy tymi samymi zabawkami;
- uczestniczy w zabawach i zajęciach organizowanych przez nauczyciela;
- reaguje na polecenia nauczyciela;
- próbuje, stara się wykonać zadanie zgodnie z oczekiwaniem dorosłego;
- informuje o napotykanym trudnościach w czasie zabaw i podczas wykonywania czynności;
- nie niszczy prac swoich i kolegów oraz zabawek przedszkolnych;
- postępuje zgodnie z oczekiwaniami w sytuacjach nowych i wymagających zachowania szczególnej ostrożności;
- stosuje się do obowiązujących nakazów i zakazów;
- potrafi bawić się zgodnie z innymi dziećmi;
- zaczyna używać zwrotów grzecznościowych;
- przychodzi na wezwanie nauczyciela;
- ustawia się w pary, tworzy koło wspólnie z dziećmi;
- zwraca się grzecznie do innych w domu, w przedszkolu, na ulicy;
- z chęcią pomaga dorosłym w codziennych czynnościach;
- odczytuje i reaguje na gesty kierowane do niego przez dorosłych;
- próbuje panować nad złością i negatywnymi emocjami;
- wykonuje czynności dnia codziennego;

- samodzielnie je posiłki;
- podejmuje próby samodzielnego ubierania się i rozbierania;
- samodzielnie korzysta z toalety;
- przestrzega zasad higieny przy korzystaniu z toalety;
- odkłada zabawki na ich stałe miejsce;
- uczestniczy we wspólnym porządkowaniu zabawek w sali;
- pomaga w układaniu swoich rzeczy w domu i w przedszkolu;
- wyrzuca papierki i inne śmieci do kosza;
- indywidualne postępy dziecka w zakresie sfery poznawczej: umiejętności matematycznych, językowych, sprawności motorycznej i aktywności twórczej.

DZIECKO 4, 5 LETNIE:

- potrafi wykonać zadanie wspólnie z kolegami;
- próbuje podejmować zabawy tematyczne z podziałem na role i zgodnie w nich uczestniczyć;
- dostosowuje się do wymagań nauczyciela i wykonywać polecenia i zadania wspólnie z innymi;
- odważnie wyraża swoje życzenia i racje w kontaktach z innymi dziećmi;
- podejmuje obowiązki dyżurnego w czynnościach dnia codziennego;
- próbuje sumiennie wywiązywać się z powierzonych obowiązków;
- nie bierze rzeczy innych bez pozwolenia;
- szanuje pracę wykonaną przez kolegów i dorosłych;
- respektuje uwagi nauczyciela i rodziców dotyczące sposobu zachowania się w określonej sytuacji;
- mówi prawdę;
- potrafi przeprosić, gdy postąpi niewłaściwie;
- próbuje samodzielnie radzić sobie w trudnych sytuacjach;

- radzi sobie w sytuacjach konfliktowych bez stosowania agresji;
- nie sprawia swoim zachowaniem przykrości innym dzieciom;
- dzieli się z innymi dziećmi;
- potrafi używać zwrotów grzecznościowych: *Dzień dobry, Do widzenia, Proszę, Dziękuję, Przepraszam* w kontaktach z dziećmi i dorosłymi;
- nie przerywa wypowiedzi innych;
- słucha uważnie innych i stara się zwracać bezpośrednio do rozmówcy, zadając pytania bądź informując o swoich potrzebach;
- stara się w skupieniu uczestniczyć w zajęciach;
- porządkuje samodzielnie miejsce pracy i zabawy;
- zachowuje się grzecznie w miejscach publicznych;
- powstrzymać się od działań agresywnych wobec otoczenia;
- panuje nad emocjami;
- nakrywa do stołu;
- przestrzega zasad związanych z zachowywaniem się przy stole;
- samodzielnie je i estetycznie spożywa posiłki;
- samodzielnie ubiera się i rozbiera;
- przestrzega zasad higieny podczas korzystania z toalety;
- przestrzega ustalonych zasad korzystania z zabawek;
- wie, że trzeba szanować wspólne zabawki;
- porządkuje zabawki po skończonej zabawie;
- dba o wykonane przez siebie prace, starannie chowając je w ustalonym miejscu;
- pomaga w sprzątanii: zabawek w sali, miejsca pracy po zajęciach plastycznych, swojego pokoju w domu;
- indywidualne postępy dziecka w zakresie sfery poznawczej: umiejętności matematycznych, językowych, sprawności motorycznej i aktywności twórczej.

ZASADY WSPÓŁPRACY Z RODZICAMI W REALIZACJI PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO

Tworząc program wychowawczy przedszkola kierujemy się poniższymi zasadami:

- 1. Zasada dobra dziecka** - zgodnie z którą, wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka.
- 2. Zasada równości** - zgodnie z którą wszystkie dzieci uczęszczające do przedszkola, niezależnie od stanu psychicznego, fizycznego, materialnego są traktowane tak samo.
- 3. Zasada ujednolicenia oddziaływań wychowawczych** - zgodnie z którą zadaniem przedszkola jest działanie mające na celu uświadomienie rodzicom ich roli w wychowywaniu dziecka i pozyskanie rodziców do współpracy.
- 4. Zasada partnerstwa** - zgodnie z którą prawa i obowiązki nauczycieli są równoważne. Obie strony są jednakowo ważne i pełnowartościowe.
- 5. Zasada systematyczności kontaktów** między stronami wychowującymi.

Prawa i obowiązki rodziców wobec przedszkola oraz przedszkola wobec rodziców i prawnych opiekunów określa Statut Przedszkola 44

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE RODZICÓW W WYCHOWANIU DZIECKA

1. Treningi umiejętności wychowawczych- organizacja spotkań rodziców prowadzonych przez specjalistów terapeutów, psychologów, (w tym także rodziców).

2. Poradnictwo i konsultacje wychowawcze:

- rozpoznawanie i analiza konkretnych problemów;
- poszukiwanie sposobów pokonywania trudności.

3. *Inne formy*: uroczystości przedszkolne, spotkania okolicznościowe, zajęcia otwarte.

PRAWA I OBOWIĄZKI DZIECI W NASZYM PRZEDSZKOLU UWZGLĘDNIAJĄCE KONWENCJĘ PRAW DZIECKA ORAZ IDEE PEDAGOGICZNE JANUSZA KORCZAKA

Realizując je staramy się poznać każde dziecko poprzez rozmowy z rodzicami i dzięki własnej obserwacji. Dostosowujemy metody pracy do indywidualnych możliwości każdego dziecka, a tematykę zajęć do zainteresowań dzieci. Dajemy dziecku prawo nie uczestniczenia w działaniach jeżeli tego nie chce. Doceniamy wysiłek dziecka włożymy w pracę, bez względu na jej efekt.

Często dyskutujemy nad zakresem wolności dziecka, a szczególnie w sytuacjach kiedy dziecko konsekwentnie odchodzi od zajęć. Niektórzy z nas uważają że namawianie i nakłanianie dzieci do określonych czynności jest ograniczeniem praw do indywidualnego tempa rozwoju dziecka.

Bardzo ważne jest dla nas prawo do akceptacji dziecka takim, jakie ono w istocie jest.

Dziecko ma prawo do:

- ❖ Wyrażania własnych opinii i uczuć.
- ❖ Akceptacji takim jakim jest.
- ❖ Poszanowania godności osobistej.
- ❖ Uczestniczenia we wszystkich formach aktywności proponowanych przez przedszkole.
- ❖ Przebywania w warunkach gwarantujących bezpieczeństwo.
- ❖ Zabawy i wyboru towarzysza zabawy.
- ❖ Zdobywania wiedzy i umiejętności.

- ❖ Rozwijania własnych umiejętności.
- ❖ Indywidualnego procesu rozwoju i własnego tempa rozwoju.
- ❖ Aktywnego kształtowania kontaktów społecznych i otrzymywania w tym pomocy.
- ❖ Własnego zdania i wyrażania go.
- ❖ Proszenia o to, czego chce- ale nie wymaga tego.
- ❖ Podejmowania decyzji i ponoszenia ich konsekwencji.
- ❖ Doświadczania konsekwencji własnego zachowania (ograniczonego względem bezpieczeństwa).
- ❖ Decydowania, czy chce się angażować w problemy innych dzieci.
- ❖ Badania i eksperymentowania.
- ❖ Niewiedzy, nieznania, niezrozumienia.
- ❖ Popelniania błędów.
- ❖ Odnoszenia sukcesów.
- ❖ Zmieniania zdania.
- ❖ Snu i odpoczynku.
- ❖ Zdrowego pożywienia.
- ❖ Swojej prywatności.
- ❖ Nienaruszalności cielesnej.
- ❖ Poszanowania własności.
- ❖ Samotności i niezależności.
- ❖ Opieki i ochrony.
- ❖ Znajomości swoich praw.
- ❖ Zmiany siebie i korzystania ze swoich praw.

Dziecko ma obowiązek:

- ❖ Postępować zgodnie z ogólnie przyjętymi normami społecznymi, używać form grzecznościowych wobec osób dorosłych i kolegów.
- ❖ Dbać o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych kolegów.

- ❖ Starać się utrzymywać porządek wokół siebie (sprząta zabawki po sobie).
- ❖ Dbać o estetykę i higienę własnego wyglądu i otoczenia.
- ❖ Przestrzegać zasad współżycia społecznego, a szczególnie:
 - okazywać szacunek dorosłym i kolegom;
 - szanować wolność i godność osobistą drugiego człowieka (kolegi).
- ❖ Służyć pomocą młodszym i słabszym.
- ❖ Starać się wywiązywać z przyjętych na siebie obowiązków.
- ❖ Respektować polecenia nauczyciela.
- ❖ Przyjaźnie odnosić się świata przyrody.

LITERATURA:

Pozycje książkowe:

- Bińczycka Jadwiga, „*Między swobodą a przemocą w wychowaniu*”, Kraków, Wyd. Impuls, 2005
- Braun Andrea, „*Mniej to znaczy więcej*”, Wyd. Jedność, 2001
- Carl Honore, „*Pod presją*”, Drzewo Babel, Warszawa, 2011
- Dobrołowicz Witold, „*W kierunku twórczych nagród i kar*” [w:] „*W stronę kreatywności*”, Warszawa, Wyd. APS im. M. Grzegorzewskiej, 2002
- Gürtler Helga ; [z niem.] Maria Kaczorowska, „*Jak rozwiązywać konflikty w rodzinie: uśmiech zamiast łez*”, Warszawa, Wydaw. Lekarskie PZWL, 2003
- Keiser Greenland Susan, „*Dziecko wolne od stresu*”, Czarna owca, Warszawa, 2012
- Mah Ronald, „*Łatwe sposoby na trudne dziecko*”, Warszawa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne : "Fraszka Edukacyjna", 2008
- Nelsen Jane, „*Pozytywna dyscyplina*” przeł. [z ang.] Hanna Kustron, Poznań, Wydaw. Rebis, 2000.
- Ochmański Marian, „*Nagrody i kary w wychowaniu dzieci w młodszym wieku szkolnym*”, Warszawa, Wydaw. WSP TWP, 2001.
- Palmer Sue, „*Toksyczne dzieciństwo*”, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław, 2007
- Palmer Sue, „*Detoksykacja dzieciństwa*”, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław, 2009
- Prekop Jirina, Schweizer Christel, „*Niespokojne dzieci*”, Media Rodzina of Poznań, 1997
- Reimann Gereon; [z niem.] Ryszard Zajączkowski „*Dzieci potrzebują uznania: o tym jak właściwie chwalić i nagradzać*”. Poradnik dla rodziców, Kielce, Wyd. Jedność, 2007
- Włodarczyk Marta, „*Kary i nagrody w wychowaniu dziecka*” [w:] Remedium. 2012, nr 6
- Wojciechowski Mieczysław, „*Dzieci bite będą biły!*” [w:] Remedium, 2004, nr 6
- Zajac Gertruda, „*Nagrody i kary*” [w:] Życie Szkoły. 2006, nr 1
- Żuczkowska Zofia, „*Dialog zamiast kar*”, Podkowa Leśna, MiND, 2013.

Artykuły:

- Cyran Irena, „*Kara i nagroda*”, Gazeta Szkolna, 2002, nr 49
- Czechowski Jan, „*Wzmacnianie pozytywne jako metoda wychowania w przyjaźni: z badań nad literaturą dla dzieci*”, Wychowanie na co Dzień, 2009, nr 1-2
- Dawlud Wanda, „*Kary i nagrody w wychowaniu*”, Edukacja i Dialog, 2002, nr 7
- Kostkiewicz R., „*Wychowanie jest sztuką. Nagroda i kara*”, Wychowanie w Przedszkolu, 2008, nr 9

- Kozłowski Waldemar, „*Chwalić, ale za co?: motywacyjne aspekty pochwał*”, Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze, 2007, nr 5
- Kruczkowska Violetta, „*Głębsza analiza pochwały*” Bliżej Przedszkola, 2011
- Łukasik Joanna, „*Częściej nagradzamy czy karzemy ?*”, Nowa Szkoła, 2007, nr 6
- Łukasik Joanna, „*O wartości konsekwencji w wychowaniu*”, Bliżej Przedszkola, 2010, nr 11
- Michniewicz Barbara, „*Naprawcza moc pochwał*”, Bliżej Przedszkola, 2010, nr 11
- Olczak Agnieszka, „*Od swobody do ugody - o wychowawczym znaczeniu umowy społecznej z dzieckiem*”, Bliżej Przedszkola, 2011, nr 5

Załącznik nr 1

PROPOZYCJE ZABAW KSZTAŁCĄCYCH UMIEJĘTNOŚĆ OKREŚLANIA/ NAZYWANIA UCZUĆ

1. „Ruchome obrazy”

Dzieci wycinają z gazet różne zdjęcia. Układają je na kolorowej kartce papieru.

Wypowiadają się na temat:

-O czym myśli osoba na zdjęciu?

-Jaką ma minę? Dlaczego?

-Jak moglibyśmy pogrupować te zdjęcia? (Dzieci układają na kartkach zdjęcia, na których twarze są np. radosne, śmieszne, zasmucone itp. Wypowiadają się na temat swoich wyborów.)

2. „Twarze”

Dzieci dostają duże kartki papieru i kredki. Na kartkach narysowane są kontury twarzy. Mają za zadanie dorysować oczy, usta, nos, według wskazówek nauczyciela:

- pierwsza buzia jest radosna;
- druga buzia jest smutna;
- trzecia buzia jest zdziwiona;
- czwarta buzia jest wystraszona;
- piąta buzia jest zła.

Po skończonym rysowaniu dzieci „chwalą” się swoimi pracami. Opisują narysowane twarze, porównują z kolegami.

3. „Dokończ zdanie”

Dzieci słuchają fragmentu zdań nauczycielki i kończą je:

- „Pewnego razu Krzyś wszedł na drzewo i nie mógł zejść poczuł nagle wielki.....” (np. lęk ,strach)

- „Ola dostała w szkole dwie szóstki, więc była.....”

(np. szczęśliwa, zadowolona)

- „Zosia zrobiła bałagan w pokoju, gdy mama to zobaczyła poczuła.....”

(np. złość, radość, zdziwienie itp.)

Po uzupełnieniu zdania dzieci mogą uzasadniać swoje „dopowiedzenia”.

4. „Jak się zachowasz?”

Dzieci siedzą w kręgu. Nauczycielka mówi zdania i każde dziecko daje odpowiedź:

- Co najchętniej robisz, gdy:

- Jesteś zły.
- Jesteś smutny.
- Bardzo się boisz.
- Ktoś cię przezywa.
- Tęsknisz.
- Gniewasz się na kogoś.

Po każdej rundce dzieci wypowiadają się, które zachowania w określonej sytuacji są dobre, a których należy unikać.

5. „Lusterko I”

Dzieci dostają naśladować różne miny. Oglądają się w lusterku:

-jestem smutny,

-jestem zły;

-boję się;

-jestem zdziwiony.

6. „Lusterko II”

Dzieci dobierają się parami i siadają naprzeciw siebie. Jedno z dzieci jest lusterkiem i naśladowuje miny drugiego dziecka.

7. „Taniec”

Dzieci poruszają się zgodnie z graną melodią na pianinie.

-Dźwięki niskie i powolne – okazywanie np. smutku, gniewu, strachu.

-Dźwięki wysokie i szybkie – okazywanie np. radości, zdziwienia.

Załącznik nr 2

ZABAWY DOSKONALĄCE UMIEJĘTNOŚĆ NAZYWANIA I WYRAŻANIA EMOCJI

Sukces, jakim jest wdrożenie dzieci do umiejętnego kontrolowania swoich emocji, można osiągnąć metodą małych kroczków. Pomocne w tym zadaniu mogą być **bajki wychowawcze**.

Wykorzystując treść bajki i zabawy na niej oparte będziemy mogli:

- doskonalić u dzieci umiejętność rozpoznawania i nazywania uczuć,
- uświadamiać dzieciom różnorodność w sposobie wyrażania,
- zwrócić uwagę dziecka na akceptowane społecznie sposoby wyrażania uczuć,
- uświadomić dziecku prawo wyrażania własnych uczuć,
- rozbudzić wrażliwość na uczucia i potrzeby rówieśników,
- wyzwolić ekspresję plastyczną, ruchową odzwierciedlającą własne emocje.

Przykłady zabaw:

Zabawa 1. „Rozpoznaj uczucia i pokaż, co czujesz”- zabawa z elementem dramy.

Dziecko rozpoznaje i nazywa emocje przedstawione w formie graficznej za pomocą „buźki” (zły, smutny, wesoły, zmartwiony, zdziwiony...).

Następnie dziecko wyraża emocje przedstawione za pomocą „buźki” bez użycia słów, za pomocą gestu, mimiki.

Zabawa 2. „Spaghetti”- zabawa doskonaląca umiejętność rozładowania napięcia.

Dziecko w stanie napięcia emocjonalnego przyrównujemy do nitki makaronu. Wyobraź sobie, że jesteś twardą nitką makaronu, który ma być podany na obiad. Zanurzasz się w garnku z ciepłą wodą. Po chwili opadasz na dno garnka, tworząc miękką, luźną kłębuszek. Zachowujesz się jak gotowany makaron do momentu, aż nie zawołam „sos pomidorowy”, wtedy wolno ci wstać i potrząsać swoimi rękami i nogami, by poczuć się wspaniale.

Zabaw 3. „Wyrzucić złość do kosza”.

Pozwalamy dziecku na rozładowanie napięcia poprzez podarcie gazety. W momencie kiedy będzie ono gotowe do podjęcia spokojnej rozmowy, symbolicznie wyrzucamy gazetę do kosza.

Zabawa 4. „Jak balonik”- zabawa ukazująca sposób narastania złości oraz sposób jej rozładowania.

Wyobraź sobie, że jesteś balonikiem. Czujesz się dziś źle, a twoje ciało robi się twarde i napięte jak balon, do którego ktoś pompuje powietrze. (dziecko naśladuje słowa ruchem ciała). Czujesz że zaraz pęknie, nagle porywa cię wiatr i unosi bardzo wysoko, kołyszysz się raz w jedną, raz w drugą stronę, teraz lecisz lekko do przodu, do tyłu, opadasz w dół i znów lecisz w górę. Na słowo „hop” rozwiązujesz sznurek i czujesz, jak powietrze uchodzi z twojego balonika, delikatnie, wolno opadasz na ziemię, czujesz się spokojny, bo złość została w górze, a ty jesteś na dole.

Zabawa 5. „Wiatr, deszcz, burza”- zabawa doskonaląca kontrolowanie i wyrażanie emocji.

Usiądź naprzeciw mnie, pocieraj dłońią o dłoń - „to wiatr” (niepewność)
Następnie delikatnie uderzaj dłońmi w nogi - „to deszcz” (zdenerwowanie)

Teraz tup mocno nogami - „to burza” (złość)

Teraz połóż dłonie na biodrach, zamknij oczy i wyobraź sobie piękną kolorową tęczę - (wewnętrzny spokój).

Załącznik nr 3

„Scenariusze zajęć do programu wychowawczego”, opracowanie: Eleonora Grądzka

Załącznik nr 4

„Kształtowanie inteligencji emocjonalnej i umiejętności społecznych za pomocą drzewa decyzji”, Małgorzata Szczepańska, wyd. RAABE

Załącznik nr 5

„Emocje dziecka w grupie przedszkolnej. Rozwiązania trudnych sytuacji wychowawczych wraz z gotowymi materiałami do realizacji zajęć”, wyd. RAABE

Załącznik nr 6

„Bajki dla najmłodszych”, płyta CD, wyd. RAABE

Załącznik nr 7

„Opowiadki rodzinne. Konspekty pracy z dziećmi na podstawie nagrań audio”, Beata Andrzejewska

Załącznik nr 8

„4 pory roku ze Strażą Miejską. Program dla nauczycieli wychowania przedszkolnego”- przykładowe zabawy przeciwdziałające agresji, Monika Bubicz, Warszawa, czerwiec 2005, s. 42- 47